

1. Vì sao đặt vấn đề chuyển đổi khu chế xuất (KCX) thành một bộ phận của khu công nghiệp kỹ thuật cao (KCNKTC) ?

Chúng ta đều biết rằng KCX và KCNKTC là 2 thực thể khác nhau, có vai trò khác nhau trong công cuộc phát triển nền kinh tế của đất nước, vậy tại sao lại đặt vấn đề nghiên cứu sự chuyển đổi KCX thành một bộ phận của KCNKTC khi vòng đời của KCX sắp kết thúc ?

Có thể kiến giải vấn đề này như sau:

1.1. Vai trò lịch sử của KCX :

1.1.1. Nhìn từ góc độ KCX là một sản phẩm :

Sản phẩm là bất kỳ cái gì được đem ra trao đổi nhằm thỏa mãn nhu cầu hoặc sự ham muốn của cả các bên tham gia trao đổi.

KCX cũng là một sản phẩm vì nó được xây dựng nhằm thu hút đầu tư cho nước chủ nhà, vừa tạo môi trường đầu tư cho nhà đầu tư tìm kiếm lợi nhuận. Vậy với tư cách là một sản phẩm thì KCX cũng bị chi phối bởi qui luật sinh tồn của một sản phẩm, biểu hiện của qui luật là vòng đời sản phẩm. Có nghĩa là KCX cũng có giai đoạn suy tàn. Đến giai đoạn này dù chúng ta có muốn kéo dài cuộc sống của KCX nhưng các nhà đầu tư không còn thấy lợi ích từ nó nữa thì KCX cũng sẽ không còn là hàng hoá (trao đổi được). Trong trường hợp như vậy sản phẩm cần được cải tiến về chất để đáp ứng được nhu cầu mới và cao hơn của thị trường.

1.1.2. Nhìn từ góc độ KCX là công cụ quan trọng của nền kinh tế :

KCX là một trong các công cụ quản lý quan trọng nhằm tạo ra một tình trạng mẫu dịch tự do cho phát triển sản xuất xuất khẩu. KCX được nước chủ nhà dành cho những ưu đãi về hạ tầng kỹ thuật, về chính sách xuất nhập khẩu, về chính sách tài chính - tiền tệ, .. để nó trở thành công cụ thu hút sự đầu tư của nước ngoài (vốn, công nghệ, thị trường, trình độ quản lý) kết hợp với lợi thế so sánh của nước chủ nhà (tài nguyên thiên nhiên, nhân lực) nhằm thúc đẩy sự phát triển kinh tế. Việc xây dựng KCX phục vụ cho xuất khẩu là yếu tố quan trọng của cải cách thương mại của các nước đang phát triển, là những công cụ quá độ giúp cho nền kinh tế hoà nhập vào thị trường thế giới. Những công nghệ được sử dụng trong KCX là công nghệ trung gian, sử dụng nhiều lao động. Sản phẩm của KCX là sản phẩm còn tiêu hao nhiều nguyên liệu, nhân công. Hiện nay KCX vẫn có thể đóng góp cho nền kinh tế bằng cách thu hút vốn đầu tư, công nghệ trung bình-khả, trình độ quản lý hiện đại, sử dụng tốt nguồn nguyên liệu, tạo ra nhiều công ăn việc làm, hiệu quả kinh tế cao, bảo vệ môi

trường sinh thái, để phát triển các ngành nghề truyền thống, có qui mô vừa và thích hợp. Những ngành nghề đó là : ngành dệt, da, may, chế biến lương thực, thực phẩm, điện tử, chế biến nông - lâm - thủy - hải sản, là những ngành nghề thâm dụng nguyên vật liệu và lao động, Nhưng trong tương lai không xa nữa, thị trường thế giới sẽ chỉ dung nạp các sản phẩm có hàm lượng kỹ thuật cao nên ta cần chú trọng đầu tư cải tiến công nghệ cũ thành công nghệ thích hợp với yêu cầu mới, nhập mới công nghệ hiện đại, nghiên cứu ứng dụng kỹ thuật cao, công nghệ cao cho những khâu then chốt trong dây chuyền sản xuất, nhanh chóng tạo ra các sản phẩm có chất lượng cao, rút ngắn khoảng cách giữa ta và thế giới, đáp ứng phần lớn tiêu dùng trong nước và xuất khẩu. Quá trình mua nhập công nghệ phải gắn liền với quá trình chuyển giao công nghệ đồng thời cũng gắn vào quá trình nghiên cứu khoa học và công nghệ phục vụ công nghiệp hóa, hiện đại hoá đất nước.

định chiến lược kinh tế :

Một trong những yêu cầu của công tác hoạch định chiến lược là sự năng động, dự báo được những đổi thay và có những chính sách thích hợp. Đối với KCX, để không lãng phí một tài sản lớn và không bỏ lỡ thời cơ khi hội nhập vào nền kinh tế quốc tế, cần phải có một chính sách thích hợp và kịp thời để KCX - với một hình thức mới - tiếp tục phát huy vị thế sẵn có của nó.

Từ những lý do trên, có thể thấy rằng trong một giai đoạn lịch sử nhất định, KCX đã đóng một vai trò quan trọng trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước. Nhưng khi nền kinh tế công nghiệp của đất nước đang chuẩn bị chuyển sang nền kinh tế tri thức thì KCX cần phải được chuyển đổi cho thích hợp để tiếp tục phát huy ưu điểm về vị trí chiến lược và tiếp tục đóng vai trò thúc đẩy tăng trưởng kinh tế. Để làm được điều này, không phải đợi đến lúc KCX đã suy tàn mới tính đến sự chuyển đổi nó mà phải quan tâm và tạo điều kiện thúc đẩy cho sự chuyển đổi này ngay

VẤN ĐỀ CHUYỂN ĐỔI KHU CHẾ XUẤT THÀNH MỘT BỘ PHẬN CỦA KHU CÔNG NGHIỆP KỸ THUẬT CAO

NGUYỄN TẤN NGHIỆM

Khi nước chủ nhà đã cạn kiệt tài nguyên thiên nhiên, khi thị trường thế giới đòi hỏi sản phẩm có nhiều hàm lượng kỹ thuật cao, công nghệ cao; khi công nghệ hiện đại không còn thâm dụng lao động nữa thì KCX sẽ mất dần vai trò là công cụ quan trọng của nền kinh tế.

1.2. Sự chiếm dụng vị trí thuận lợi của KCX :

Khi xây dựng KCX, chính phủ và chính quyền địa phương đã dành cho KCX một vị trí chiến lược, thuận lợi về giao thông và cung cấp năng lượng. Trong một địa phương những vị trí như vậy không nhiều, thậm chí chỉ có thể có một, hai vị trí như vậy. Khi KCX không còn là công cụ quan trọng trong nền kinh tế thì sự có mặt của nó đã chiếm dụng vị trí thuận lợi của địa phương đó nói riêng và của đất nước nói chung.

1.3. Tính năng động trong hoạch

từ khi nó còn ở giai đoạn hưng thịnh.

2. Những điểm tương đồng giữa KCX và KCNKTC.

2.1. Xét về mục tiêu :

KCX và KCNKTC đều có cùng mục tiêu : Thu hút đầu tư nước ngoài về vốn, công nghệ mới, thị trường để khai thác và phát huy hiệu quả lợi thế so sánh của đất nước; tạo thêm giá trị mới cho sản phẩm mang tính cạnh tranh cao trên thị trường thế giới; tạo ra mối liên kết với phần còn lại của đất nước để xây dựng một lực lượng sản xuất có chất lượng cao hơn phù hợp với tiến bộ của khu vực và thế giới; làm động lực thúc đẩy phát triển các ngành kinh tế khác, các vùng lãnh thổ khác nhằm đưa công cuộc CNH-HĐH đất nước đến thành công.

2.2. Xét về các đặc điểm khác :

KCX cũng có những đặc điểm chung như KCNKTC :

Là một khu vực địa lý riêng biệt, có "địa" để phát triển trong tương lai;

Có những thuận lợi về địa lý, địa hình, giao thông, năng lượng, thông tin, ...

Được hưởng các chính sách ưu đãi về tài chính, tín dụng, về quản lý xuất nhập khẩu, về kỹ thuật hạ tầng;

Có chung một Ban quản lý.

Nhưng KCNKC có tính chất cao hơn ở chỗ chỉ tiếp nhận những công nghiệp kỹ thuật cao, công nghệ cao; sản phẩm làm ra mang hàm lượng kỹ thuật cao hơn, lực lượng lao động được đào tạo cơ bản và có trình độ khoa học kỹ thuật cao; đồng thời còn là nơi nghiên cứu sản xuất ra và kinh doanh các sản phẩm trí tuệ (sáng chế, phát minh), nơi ươm tạo các xí nghiệp sử dụng kỹ thuật cao và công nghệ cao

Như vậy, một KCX có thể chuyển đổi thành một bộ phận của KCNKC một cách không quá khó khăn vì đã có sẵn một hạ tầng tốt, hệ thống khung nhà xưởng, đội ngũ quản lý và lực lượng lao động có kinh nghiệm, có quan hệ về khách hàng và thị trường, có "địa" để phát triển. KCX lúc bấy giờ có thể trở thành nơi ươm tạo các xí nghiệp công nghệ cao, nơi sản xuất thử các công nghệ cao trước khi thương mại hoá sản phẩm công nghệ đó hoặc là nơi đào tạo một đội ngũ công nhân "cổ vàng". (Khi phần lớn lao động tại KCNKC là công nhân "cổ trắng").

3. Điều kiện cần và đủ để chuyển đổi KCX thành KCNKC.

Tuy nhiên trong quá trình chuyển đổi từ KCX sang KCNKC cần lưu ý các điều kiện sau :

3.1. Điều kiện cần để chuyển đổi một KCX thành một bộ phận của KCNKC :

Có "địa" để phát triển về qui mô phù hợp với mô hình gắn kết với một KCNKC để làm nhiệm vụ thành lập các xí nghiệp sản xuất thử, sản xuất ứng dụng kỹ thuật cao và công nghệ cao. Điển hình như KCX Tân Thuận đã đầu tư hạ tầng cho 30 ha đất và hơn nữa để thu hút các nhà đầu tư phát triển công nghiệp phần mềm. Đây là yếu tố cơ bản để sau này KCX Tân Thuận có thể chuyển đổi thành một bộ phận của KCNKC TP.HCM.

Đã có hoạt động trong một thời gian tương đối dài, đủ sản sinh ra một lực lượng quản lý có kinh nghiệm, lực lượng lao động có kỹ thuật, được thử thách trong môi trường công nghiệp và kỹ năng chuyên môn, nói chung, đã hình thành một lực lượng sản xuất đã được nâng cao về chất;

Chất lượng hạ tầng kỹ thuật vẫn còn hoặc chỉ cần đầu tư thêm trong một giới hạn cho phép thì vẫn

có khả năng đáp ứng cho nhu cầu phát triển các xí nghiệp sản xuất sản phẩm có hàm lượng kỹ thuật cao, công nghệ cao;

Có thị trường tiềm năng và mối quan hệ khách hàng tốt.

3.2. Điều kiện đủ để chuyển đổi một KCX sang KCNKC :

Khi địa phương có KCX được qui hoạch chuyển đổi thì vị trí của khu vẫn còn phù hợp với nhu cầu phát triển của khu vực và vùng kinh tế trọng điểm;

Địa phương mà KCX tọa lạc đã có những phát triển nhanh chóng đáng kể, có thể trở thành trung tâm khoa học kỹ thuật và thương mại cho khu vực hoặc vùng kinh tế trọng điểm, có khả năng thu hút được tiềm lực nghiên cứu khoa học của vùng, của khu vực;

Đội ngũ lao động được tái đào tạo để nắm bắt và làm chủ được công nghệ mới;

Kỹ thuật hạ tầng về thông tin và mạng máy tính phải được nâng cấp để có thể truy cập nhanh và xử lý nhanh thông tin có được trên mạng toàn cầu. Hệ thống nhà máy, thiết bị được nâng cấp hoặc đầu tư mới, phù hợp cho nhu cầu sản xuất thử, sản xuất triển khai đại trà các sản phẩm mang hàm lượng kỹ thuật cao và công nghệ cao;

Chính phủ phải có những chính sách hỗ trợ cho việc chuyển đổi này. Cần lưu ý rằng những chính sách này phải mang tính tích cực và thúc đẩy cho quá trình chuyển đổi.

4. Giải pháp

Những giải pháp sau đây chỉ hữu ích cho việc chuyển hoá một KCX thành một bộ phận của KCNKC khi nó được thực hiện vào thời điểm giữa của giai đoạn hưng thịnh trong vòng đời của KCX. Nếu đem áp dụng khi KCX đã vào giai đoạn suy tàn thì những giải pháp này không còn yếu tố thời gian để thực hiện.

1. Tổ chức thẩm định lại KCX theo các tiêu chí sau :

- Vị trí của KCX có còn là trung tâm thu hút sự hấp dẫn của các nhà đầu tư trong vai trò mới : vệ tinh của KCNKC;

- "Địa" để phát triển theo nhu cầu mới;

- Lực lượng lao động đã được thử thách và đã được nâng cao về chất trong kỹ năng và kỷ luật;

- Qui mô thị trường tiềm năng và khách hàng tiềm năng.

2. Ban hành các chính sách khuyến khích :

a) Miễn, giảm tiền thuế đất, thuế xuất nhập khẩu, thuế lợi tức để khuyến khích các nhà đầu tư hiện có dùng lợi nhuận tái đầu tư hoặc nâng vốn đầu tư các thiết bị, công nghệ có hàm lượng kỹ thuật cao, công nghệ

cao; khuyến khích các nhà đầu tư tái đào tạo lực lượng lao động của mình theo hướng phát triển nền kinh tế tri thức. Qui hoạch và công bố rõ ràng, dài hạn những ngành nghề có hàm lượng kỹ thuật cao, công nghệ cao mà Việt nam cần phát triển;

b) Ban hành văn bản có hiệu lực pháp luật cao qui định những nghĩa vụ và quyền lợi của các nhà đầu tư khi tham gia vào quá trình chuyển hoá này. Thực hiện chính sách nhất quán về thủ tục.

3. Phát huy tính dân chủ trong hoạch định phương án chuyển đổi :

Xây dựng phương án gắn kết KCX thành một bộ phận của KCNKC đã có sẵn. Phương án này phải được các nhà đầu tư có liên quan đóng góp, thể hiện tính dân chủ cao; bảo đảm phục vụ cho mục tiêu của KCNKC đang hoạt động và lợi ích của các nhà đầu tư trong KCX cần chuyển đổi.

Kết luận

Thế kỷ 21 là thế kỷ của sự chuyển đổi mạnh mẽ nền kinh tế công nghiệp thành nền kinh tế tri thức.

Nếu vai trò của KCX được nhận thức đúng đắn trong từng giai đoạn lịch sử, có những chính sách hỗ trợ phù hợp thì kết quả hoạt động của nó vẫn là một đóng góp quan trọng giúp cho Việt Nam "cất cánh".

Tầm quan trọng của KCX như một công cụ chính sách sẽ có xu hướng giảm đi khi nền kinh tế thành công trong chiến lược hướng ngoại, nhưng giá trị của nó như một khu công nghiệp sẽ còn được duy trì để chuyển đổi sang một dạng mô hình khác cao hơn, đó là một bộ phận của KCNKC để sản xuất thử, để ươm tạo các xí nghiệp ứng dụng kỹ thuật cao và sản sinh công nghệ cao. Việc chuyển đổi một KCX thành một bộ phận của KCNKC, có nghĩa là chuyển đổi một mô hình cũ thành một bộ phận của mô hình mới có kế thừa thành quả và cơ sở vật chất của mô hình cũ, là một công tác chiến lược trên bình diện quốc gia. Không phổ thác việc này cho địa phương mà phải có một chính sách rõ ràng và hấp dẫn ở cấp vi mô để thu hút các nhà đầu tư tiếp tục hoạt động theo mô hình mới phù hợp với bước phát triển của nền kinh tế toàn cầu và trình độ chuyển đổi nền kinh tế công nghiệp sang nền kinh tế tri thức sẽ diễn ra ở nước ta trong thời gian tới.

Sự chuyển đổi này hoàn toàn phù hợp với qui luật phủ định cái phủ định, khuynh hướng phát triển tiến lên theo hình thức xoáy ốc thể hiện tính chất chu kỳ trong quá trình phát triển; sự vật mới ra đời dường như cái cũ nhưng ở mức độ cao hơn ■